

Asia: VN/17836/2022

Lausuntopyyntö tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta / Social- och hälsovårdsministeriet begär utlåtande om en promemoria om utvecklingsbehoven i fråga om lagstiftningen om smittsamma sjukdomar

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia:

Lausuntopyyntönne Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta

Asianumero: HYVAEP/270/03.00/2023

Kiitämme mahdollisuudesta lausua mielipiteemme hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisen myötä tartuntatautilainsäädäntöön tarvittavista muutoksista.

Hyvinvointialueen tartuntatautien torjunnan resurssit ja toimivaltuudet

Hyvinvointialueiden muodostuessa ja tartuntatautityön uudelleen järjestelyjen myötä tehtävät muutokset voivat pahimmillaan johtaa tartuntatautityön resursoinnin merkittävään heikentymiseen hyvinvointialueilla ja siten johtaa tartuntatautityön vaarantumiseen. Hyvinvointialueilla tuleekin olla moniammatillinen infektioiden torjuntayksikkö tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden tukena. Yksikön toimijoilla tulisi olla tartuntatautien torjuntaan riittävät tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeudet.

Hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava toimielin

Tartuntatautilain 58 § mukaiset hyvinvointialueiden vastuulle kaavailut päätökset useampaan henkilöön kohdistuvista laajoista rajoitustoimista ovat haastavia tehdä, koska hyvinvointialueilla ei ole tähän riittävää moniammatillista osaamista eikä juridista resurssia näiden laajojen hallinnollisten päätösten tekemiseen ja niistä tehtävien mahdollisten valitusten käsittelyyn. Rajoituspäätösten laaja-alaiset arvioinnit vaikutuksista eivät onnistu hyvinvointi-alueilla, koska niillä ei ole tällaista

osaamista. Nämä vaaditut päätökset eivät ole myöskään välttämättä nopeasti tehtävissä epidemiatilanteissa, joissa päätöksillä voi olla kiire. Päätösten siirtäminen hyvinvointialueille voi johtaa mahdollisesti myös epätasa-arvoisiin päätöksiin, jotka eivät ole myöskään oikeasuhtaisia. Aikaisempi käytäntö laajoissa terveysvaaran vuoksi tehdyissä rajoittamistoimenpiteissä, kun useamman kunnan alueelle päätökset teki aluehallintovirasto, olisi parempi ratkaisu.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rooli

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat, tartuntatautien torjuntatyötä toteuttavat viranomaiset sekä yksityishenkilöt ovat covid-19-pandemian aikana tehtyjen määräaikaisten lainsäädäntömuutosten yhteydessä sekä tartuntatautilain uudistusta koskevista keskusteluista tuoneet esille tarvetta selkiyttää THL:n roolia kansallisena tartuntatautien asiantuntijaorganisaationa. Samoin useissa yhteyksissä on tullut esille, että THL:n kansallista ohjausta antava rooli kaipaisi vahvistamista torjuntatyön yhtenäisten käytäntöjen varmistamiseksi valtakunnan tasolla. THL voi nykyisellään antaa suosituksia toimijoille, mutta suositukset eivät ole velvoittavia. THL:n roolia tulisi mielestämme vahvistaa ja selkiyttää tartuntatautilain uudistuksessa, jotta saisimme selkeät, kansalliset ohjeistukset.

Pandemian johtaminen ja hallinta

Tartuntatautilainsäädännön laajassa uudistuksessa on syytä arvioida johtamisen ja pandemian hallintaa selkeyttävän sääntelyn sekä erilaisten yhteistyöfoorumien tarve. Selkeämpää valtuuksien ja vastuiden määrittelyä toivottiin erilaisten rajoitustoimien käyttöönoton suhteen, sekä koordinoitumpaa, jopa yksittäisen tahon valtuuksiin perustuvaa päätöksentekoa. On esitetty, että toimivaltuudet tulisi määritellä tarkemmin. Pandemiatilanteessa tulisi olla vain yksi ohjeistava toimija ja elin, valtakunnallinen koronanyrkki, jolla olisi riittävän laaja-alainen asiantuntemus edustus.

Tartuntatautilakiin sisältyvä pandemialuku

Vaihtoehtona pandemialainsäädännölle on arvioitu myös mahdollisuutta sisällyttää tartuntatautilakiin oma erillinen pandemialuku, johon koottaisiin sääntely ja sellaiset toimivaltuudet, joiden käyttäminen olisi mahdollista ainoastaan pandemiatilanteessa. Kannatamme tuota tartuntatautilakiin tulisi lisättävää erillistä pandemialukua pandemian aikaisista toimista ja lainsäädännöstä. Pandemialuvussa tulisi määritellä selkeästi, missä päätökset tehdään ja kuka niistä vastaa.

Valmiuskeskusten rooli

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (järjestämislaki, 612/2021) mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävillä hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymässä tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus yhteistyöalueen tilannekuvan luomista ja ylläpitämistä varten. Valmiuskeskuksille sopivana roolina pidetään tilannekuvan ylläpitämistä, mutta varsinainen päätäntävalta pitäisi olla muilla toimijoilla.

Hoitoon liittyvien infektioiden seurannan ja raportoinnin velvoittavuus, kattavuus ja avoimuus

Hoitoon liittyviä infektioita on Suomessa vuosittain noin 100 000 ja ne aiheuttavat jopa 500 miljoonan euron kulut. Arvioista riippuen ainakin viidesosa näistä infektioista olisi ehkäistävissä. Infektiorjunnassa saavutetaan merkittäviä parannuksia järjestelmällisyyttä ja huolellisuutta vaativilla toimenpiteillä, joiden toteuttaminen ei ole kallista tai monimutkaista. Hoitoon liittyvien

infektioiden ehkäisy ja torjunta ovat tärkeä osa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Hoitoon liittyvien infektioiden seurannan ja raportoinnin velvollisuutta tulisi mielestämme laajentaa.

Tartuntatauteja koskevan tiedon kerääminen ja ajantasaisuus

Tartuntatautien torjuntaa toteuttavat viranomaiset sekä THL ovat tuoneet esille, että tartuntatautilain laajan uudistuksen yhteydessä olisi parannettava tietojärjestelmien yhteentoimivuutta sekä toteuttaa mahdollisuuksien mukaan myös erilaisten tartuntatauteja koskevien tietojen automaattinen siirtyminen ja siirtäminen eri rekisterien välillä. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on tuonut esille tartuntatautilain tiedonsaantioikeuksia ja rekistereitä koskevan sääntelyn muutos- ja kehitystarpeita. Kannatamme THL:n rekisteripohjaista erillistä tiedonkeruuoikeutta tartuntatautien torjuntatyössä.

Kunnioittaen

Pekka Suomalainen

Sisätautien ja infektiosairauksien erikoislääkäri

Infektioyhtymälääkäri

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen yhteensovittava tartuntataudeista vastaava lääkäri

Grönlund Juhani
Etelä-Karjalan hyvinvointialue